

9. Глобальний рейтинг інновацій знову очолила Швейцарія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.businessz.com.ua/news/events/1418>.
10. Наше місце в світових рейтингах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/life/stories/nashe-mesto-v-mirovyh-reytingah-infografika-684681.html>.
11. Трубіна М. А. Європейське інноваційне табло як генералізований показник інноваційного розвитку країни: Україна і ЄС / Трубіна М. А. // Актуальні проблеми державного управління. – 2013. – № 1(43). – С. 370-376.
12. Жукович І. А. Табло інноваційного союзу – основний інструмент реалізації інноваційної політики ЄС / Жукович І. А., Рижкова Ю. О. // Статистика України. – 2011. – № 4. – С. 82-87.
13. Амоша О. І. Національна інноваційна система України в контексті міжнародних порівнянь / Амоша О. І., Ніколаєнко А. І. // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 1(39). – С. 115-121.
14. European Innovation Scoreboard 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.knowledgetransferireland.com/About_KTI/Reports-Publications/European-Innovation-Scoreboard-2016.pdf.

УДК 339.9.01:005

Сторожчук В.М.

*аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Київського національного торговельно-економічного університету*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ МИТНОГО ТАРИФУ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В статті обґрунтовано необхідність дослідження особливостей та напрямів трансформації функцій митного тарифу в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання. Запропоновано підхід до класифікації функцій митного тарифу в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання. Визначено та розглянуто ефекти, що мають бути забезпечені в результаті стягнення митних зборів. Засвідчено зниження ефективності реалізації захисної та фіскальної функцій митного тарифу та підвищення ролі його інтеграційної функції в умовах лібералізації зовнішньоторговельних відносин. Обґрунтовано значущість стимулюючої та прогресивної функцій митного тарифу для забезпечення конкурентних переваг країни у зовнішній торгівлі.

Ключові слова: лібералізація, митний тариф, зовнішня торгівля, митно-тарифне регулювання, ефект, функція.

Сторожчук В.М. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ТАМОЖЕННОГО ТАРИФА В УСЛОВИЯХ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ТАМОЖЕННО-ТАРИФНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

В статье обоснована необходимость исследования особенностей и направлений трансформации функций таможенного тарифа в условиях либерализации таможенно-тарифного регулирования. Предложен подход к классификации функций таможенного тарифа в условиях либерализации таможенно-тарифного регулирования. Определены и рассмотрены эффекты, которые должны быть обеспечены в результате взимания таможенных пошлин. Засвидетельствовано снижение эффективности реализации защитной и фискальной функций таможенного тарифа и повышение роли его интеграционной функции в условиях либерализации внешнеторговых отношений. Обоснована значимость стимулирующей и прогрессивной функций таможенного тарифа для обеспечения конкурентных преимуществ страны во внешней торговле.

Ключевые слова: либерализация, таможенный тариф, внешняя торговля, таможенно-тарифное регулирование, эффект, функция.

Storozhchuk V.M. TRANSFORMATION OF CUSTOMS TARIFF FUNCTIONS UNDER CONDITIONS OF LIBERALIZATION OF TARIFF-BASED REGULATING

The article substantiates the necessity of studying the features and directions of the transformation of the customs tariff functions under conditions of liberalization of tariff-based regulating. The approach to classification of customs tariff functions under conditions of liberalization of tariff-based regulating is offered. The effects that should be ensured as a result of the collection of customs duties are determined and considered. The decrease in the effectiveness of the implementation of the protective and fiscal functions of the customs tariff and the increased role of its integration function in the context of liberalization of foreign trade relations are witnessed. The significance of the stimulating and progressive functions of the customs tariff is substantiated to ensure the country's competitive advantages in foreign trade.

Keywords: liberalization, customs tariff, foreign trade, tariff-based regulating, effect, function.

Постановка проблеми. Митно-тарифне регулювання чинить суттєвий вплив на динаміку показників експортно-імпортової діяльності та загальних економічних параметрів національних економік. Особливого значення у цьому контексті набуває дослідження питань та проблемних аспектів лібералізації митно-тарифного регулювання. Спрощення та послаблення митно-тарифних обмежень на сучасному етапі розвитку світової економічної системи розглядається як необхідна передумова інтеграції країни до світового господарства та забезпечення розвитку її зовнішньоторговельної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика реформування та лібералізації митно-тарифного регулювання знайшла відображення у працях таких вітчизняних науковців, як

А.А. Мазаракі [5], Т.М. Мельник [3, 4], О.П. Гребельник [1], Є.М. Дубнюк [2], К.С. Пугачевська [7] та ін. В своїй роботі науковці здебільшого зауважують на дискусійний характер наслідків лібералізаційних процесів у сфері митної політики держав. Зокрема, зниження та скасування митних тарифів як очевидний прояв лібералізації митно-тарифного регулювання призводить до втрати митним тарифом функції захисного інструменту та запобіжника для надмірного проникнення імпорту на внутрішні ринки держав. Зниження традиційного захисного ефекту митних зборів є однією з очевидних передумов трансформації функцій митного тарифу в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання, та призводить до зміни пріоритетів регуляторної політики держави.

Мета статті. Визначимо особливості та напрями трансформації функцій митного тарифу в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання.

Основний матеріал. Основним елементом митного тарифу є мито як обов'язковий грошовий внесок, що збирається державою при перетині товаром її митного кордону. Мито виконує ряд важливих функцій у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, до яких відносять [1-3, 5, 6, 8]:

регулятивну (регулюючу, стабілізуючу), що полягає у підтримці раціональної структури експорту та імпорту й оптимального співвідношення валютних доходів та витрат держави, та відповідно стосується експортних та імпортних мит;

фіскальну, що пов'язана з формуванням прибуткової частини державного бюджету, та стосується імпортних, експортних та транзитних мит;

захисну (протекціоністську), що реалізується через формування бар'єрів, які перешкоджають проникненню імпортних товарів на митну територію країни, та стосується імпортних мит;

стимулюючу (балансувальну, балансує), що передбачає створення передумов для збільшення експорту країни та стосується експортних мит;

політичну (торговельно-політичну), що полягає у здійсненні економічного впливу на інші держави шляхом створення митних бар'єрів або, навпаки, надання їм митних пільг, та стосується імпортних мит.

До цього переліку авторами же може додаватися контрольна функція, яка проявляється у здійсненні державою жорсткого контролю за проходженням товарів через митний кордон та зумовлюється необхідністю чіткої, виваженої роботи митних органів щодо ідентифікації товару, підрахунку його кількості та вартості для документального митного оформлення [4]. На наш погляд, контрольні заходи як прерогатива державних органів, є радше функцією митно-тарифного регулювання, ніж власне митного тарифу, оскільки саме величина митного тарифу є об'єктом контролю за дотриманням правильності нарахування та організаційного забезпечення стягнення митних зборів.

На наш погляд, за сучасних умов лібералізації митно-тарифного регулювання доцільно більш чітко розгалузити політичний та інтеграційний аспект визначення ставки мита. У першому випадку рівень митних зборів може розглядатися як індикатор полі-

тичної напруженості у відносинах між торговельними партнерами, зазвичай має двосторонній ефект та, в кінцевому підсумку, нехтує економічними інтересами країн на користь політичних амбіцій. За сучасних геополітичних умов політична складова, з одного боку, є невід'ємною частиною зовнішньоторговельних відносин між країнами та інтеграційними утвореннями, а з іншого – суперечить тенденції до лібералізації митно-тарифного регулювання, оскільки має на меті створення штучних бар'єрів у зовнішньоекономічній діяльності.

Оскільки реалізація політичної функції зазвичай має негативне навантаження та призначена для ускладнення зовнішньоторговельної діяльності певної країни, доцільним на наш погляд є виокремлення такої функції митного тарифу, як інтеграційна. На відміну від політичної, інтеграційна функція митного тарифу має на меті створення умов для ефективної інтеграції країни до світового економічного простору загалом та певного регіонального інтеграційного утворення зокрема. Ключовим механізмом її практичної реалізації є усунення митних бар'єрів у зовнішньоторговельній діяльності партнерів за рахунок зменшення або скасування імпортних мит – зазвичай, на двосторонній основі. Інтеграційна функція митного тарифу, на відміну від політичної, має позитивне змістове та інструментальне навантаження, а її реалізація набуває особливого значення в контексті лібералізації митно-тарифного регулювання.

Окрім розгалуження політичної та інтеграційної функцій митного тарифу, доцільною є конкретизація його стимулюючої (балансувальної) функції, яка зазвичай трактується як створення передумов для збільшення експорту країни. Але, на наш погляд, стимулюючу функцію митного тарифу слід розглядати в двох аспектах: заохочення експорту за рахунок поліпшення умов доступу національних товарів на іноземні ринки (стимулююча складова) та створення сприятливих умов для діяльності вітчизняних товаровиробників та прогресивних змін у структурі виробництва й споживання товарів за рахунок вирівнювання умов конкуренції з імпортом на національному ринку (прогресивна складова). Адже стимулювання експорту та стимулювання внутрішнього виробництва не завжди є тотожним наслідком зменшення імпортного мита: бажаний ефект може полягати не в стимулюванні освоєння національними

Таблиця 1

Функції та ефекти стягнення митного тарифу (розроблено автором)

Функції митного тарифу		Сутність функції	Механізм реалізації функції	Ефект реалізації функції
Традиційний підхід	Авторський підхід			
Регулятивна (регулююча, стабілізуюча)	Регулятивна	Регулювання структури експорту та імпорту	Раціоналізація експортних та імпортних мит	Регулятивний
Фіскальна	Фіскальна	Формування дохідної частини бюджету	Стягнення імпортних, експортних, транзитних мит	Фіскальний
Захисна (протекціоністська)	Захисна	Захист національних виробників від іноземної конкуренції	Збільшення імпортних мит	Захисний
Стимулююча (балансувальна)	Стимулююча	Полегшення умов доступу національних товарів на іноземні ринки	Зменшення експортних мит	Стимулюючий
	Прогресивна	Створення сприятливих умов для прогресивних змін у структурі виробництва і споживання товарів	Раціоналізація імпортних мит	Прогресивний
Політична (торговельно-політична)	Обмежувальна	Здійснення економічного тиску на інші держави	Збільшення імпортних та запровадження транзитних мит	Політичний
	Інтеграційна	Сприяння реалізації інтеграційних пріоритетів держави	Зниження / усунення імпортних мит	Інтеграційний

товаровиробниками нового зовнішнього ринку, а, принаймні, у зменшенні частки певного імпортованого товару у структурі національного споживання.

Також прогресивна функція митного тарифу має проявлятися у запровадженні механізмів різного тарифного захисту залежно від ступеня обробки товару, якщо імпортований товар (сировина, напівфабрикати, проміжна продукція) впливає на новостворену в рамках країни-імпортера додану вартість. Оптимізація тарифних ставок імпортованих мит на сировину та проміжну продукцію має запобігати мультиплікативному ефекту зростання кінцевої вартості товару. У кінцевому підсумку, реалізація прогресивної функції митного тарифу має сприяти розвитку індустріального комплексу країни, запровадженню прогресивних змін у структурі національного виробництва, підтримці високотехнологічних інноваційних галузей, реалізації угод промислової кооперації, ефективному залученню країни до глобальних ланцюгів доданої вартості.

Згідно з визначеними функціями митного тарифу, можна встановити перелік ефектів, що мають бути забезпечені в результаті стягнення митних зборів (табл. 1).

регулювання стану платіжного балансу країни, підтримка оптимального співвідношення доходів та витрат держави через формування раціональної структури експорту та імпорту (регулятивний ефект);

поповнення державного бюджету за рахунок надходження коштів від стягнення мита (фіскальний ефект);

захист національних виробників від іноземної конкуренції та нівелювання негативних наслідків змін ринкової кон'юнктури на світовому та національному рівні шляхом створення митних бар'єрів для імпортованих товарів (захисний ефект);

створення сприятливих умов для діяльності вітчизняних товаровиробників та прогресивних змін у структурі виробництва й споживання товарів за рахунок вирівнювання умов конкуренції з імпортом на національному ринку та запровадження механізмів ефективного тарифного захисту (прогресивний ефект);

поліпшення умов доступу національних товарів на іноземні ринки за рахунок створення передумов

для збільшення експорту країни та запобігання небажаному експорту (стимулюючий ефект);

створення умов, що сприяють або перешкоджають зовнішньоторговельній діяльності певних країн виходячи з політичних міркувань (політичний ефект);

спрощення умов доступу національних товарів на іноземні ринки з метою забезпечення ефективної інтеграції країни до світового економічного простору загалом та певного регіонального інтеграційного утворення зокрема (інтеграційний ефект).

Домінуючими функціями застосування митного тарифу традиційно є поповнення державного бюджету та захист національного ринку від іноземної конкуренції. Відповідно, основними очікуваними ефектами запровадження митних зборів є фіскальний та захисний. Найкращим чином забезпеченню цих ефектів відповідає імпортне мито, причому низькі ставки сприяють отриманню фіскального ефекту, а високі – захисного.

Ефективність реалізації фіскальної функції митного тарифу в Україні можна оцінити, виходячи з динаміки та структури надходжень до Державного бюджету протягом 2004-2016 рр. (табл. 2). Динаміку частки ввізного мита у загальній структурі надходжень за відповідний період подано на рис. 1.

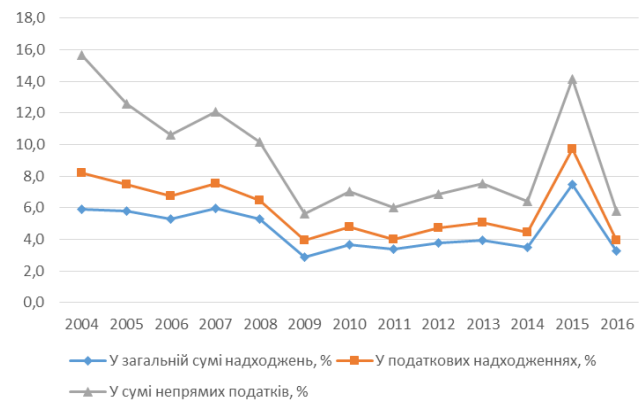

Рис. 1. Динаміка частки ввізного мита у структурі надходжень до Державного бюджету України протягом 2004-2016 рр. (розроблено автором)

Таблиця 2
Динаміка та структура надходжень до Державного бюджету України протягом 2004-2016 рр.
(розраховано автором за даними [9])

Роки	Доходи державного бюджету, млрд. грн							Частка ввізного мита, %				
	Усього	Податкові надходження					Неподаткові надходження	Інші надходження	У загальній сумі надходжень до держбюджету	У сумі податкових надходжень	У сумі непрямих податків	
		Усього	В тому числі непрямі податки			Ввізне мито						
		Усього	Податок на додану вартість	Акцизний податок	Ввізне мито							
2004	67,9	48,6	25,5	14,8	6,7	4,0	17,8	1,5	5,9	8,2	15,7	
2005	103,7	80,3	47,7	33,8	7,9	6,0	22,3	1,2	5,8	7,5	12,6	
2006	131,9	103,9	65,9	50,4	8,5	7,0	26,6	1,4	5,3	6,7	10,6	
2007	161,6	127,8	79,5	59,4	10,5	9,6	30,9	2,8	5,9	7,5	12,1	
2008	224,0	183,7	116,7	92,1	12,7	11,9	37,0	3,3	5,3	6,5	10,2	
2009	217,6	159,6	112,2	84,6	21,3	6,3	55,6	2,3	2,9	3,9	5,6	
2010	233,4	179,5	122,5	86,3	27,6	8,6	52,4	1,9	3,7	4,8	7,0	
2011	311,9	261,6	173,6	130,1	33,0	10,5	49,1	1,2	3,4	4,0	6,0	
2012	344,7	274,7	189,1	138,9	37,2	13,0	68,3	1,7	3,8	4,7	6,9	
2013	337,6	262,8	176,9	128,3	35,3	13,3	72,9	2,0	3,9	5,1	7,5	
2014	355,0	280,2	192,9	136,0	44,5	12,4	68,4	6,4	3,5	4,4	6,4	
2015	531,6	409,4	281,5	178,5	63,1	39,9	120,0	4,2	7,5	9,7	14,2	
2016	612,1	503,9	345,7	235,6	90,1	20,0	103,6	4,6	3,3	4,0	5,8	

Як видно з рис. 1, фіскальна ефективність митних зборів у наповненні державного бюджету України протягом 2004-2016 рр. досягла мінімального значення у 2009 році. А саме, у 2009 р. частка митних зборів дорівнювала 5,6% у загальній сумі непрямих податків, 3,9% у сумі податкових надходжень та 2,9% у загальній сумі надходжень до Державного бюджету України. Низький рівень митних зборів пояснюється наслідками світової фінансово-економічної кризи, що позначилася як на структурі, так й на обсязі зовнішньоторговельної діяльності держави. Максимальну частку митні збори у структурі непрямих податків становили у 2004 р. (15,7%), а у структурі податкових та загальних надходжень до бюджету – у 2015 р. (відповідно 9,7% та 7,5%).

Відчутне збільшення митних зборів у 2015 році здебільшого пояснюється запровадженням тимчасового додаткового імпортного збору на сільськогосподарську продукцію (10%) та промислові товари (5%) з 25 лютого 2015 р. по 1 січня 2016 р., який мав на меті покращити стан платіжного балансу України. Ефективність відповідних заходів у стратегічному плані має сумнівний характер, а їх запровадження протирічить загальній тенденції до лібералізації митно-тарифного регулювання. В цілому перебування частки ввізного мита у структурі надходжень до Державного бюджету України в діапазоні від 2,9% до 7,5% свідчить, що мито на даний час не відіграє суттєвої ролі у наповненні бюджету за рахунок непрямих податків. Це пов'язано з розвитком світової торгівлі, зняттям митних бар'єрів, запровадженням механізмів пільгового митного оподаткування або взагалі безмитного режиму – інакше кажучи, відбиває загальну тенденцію до лібералізації митно-тарифного регулювання та свідчить про реалізацію інтеграційної функції митного тарифу, яку визначено автором роботи.

Другою основною функцією митного тарифу, від початку запровадження зборів за перетин державних кордонів, є захист національного ринку від іноземної конкуренції. Реалізація захисної функції митного тарифу в сучасних умовах лібералізації світової торгівлі піддається суттєвим випробуванням. Особливо це стосується країн з імпортозалежною та неефективною економікою, до яких, на жаль, належить й Україна. До того ж, захисну функцію в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання все більше переймають на себе нетарифні обмеження як метод прихованого захисту національних ринків. Так, за оцінками ЮНКТАД нетарифні заходи охоплюють від 18% до 30% обсягів світової торгівлі та застосовуються розвиненими країнами стосовно 17% імпорту, у тому числі до 50% металопродукції, 25% текстильних виробів та 44% продукції сільського господарства. Про низький рівень ефективності тарифного захисту свідчить також динаміка коефіцієнту стягнення мита, що визначається як співвідношення величини надходжень від обкладання ввізним митом і вартості імпортованих товарів, та протягом 2003-2014 рр. перебуває у діапазоні від 0,3% (у 2011 р.) до 3,2% (у 2005 р.) [7].

Отже, внаслідок лібералізації зовнішньоторговельних відносин поступово зменшується ефективність реалізації захисної та фіскальної функцій митного тарифу, та підвищується роль його інтеграційної функції. Слід додатково зазначити, що реалізація захисної та фіскальної функцій мають (принаймні, в короткостроковій перспективі) ефект, протилежний реалізації інтеграційної функції: фіскальна функція безпосередньо має на меті поповнення бюджету, захисна забезпечує цей ефект опо-

середковано, через стягнення імпортного мита в такому розмірі, що забезпечує захист національного ринку. Реалізація інтеграційної функції, навпаки, передбачає зменшення як надходжень до бюджету, так й рівня захисту національних виробників. Закріплення ж вітчизняних товарів на закордонних ринках та ефективне залучення держави до ланцюгів створення вартості (як очікуваний ефект реалізації інтеграційної функції) потребує часу та належного ресурсного забезпечення – особливо для країн, що розвиваються та не мають відчутних конкурентних переваг на світових ринках збуту. Тому обґрунтування та віднаходження джерел забезпечення інтеграційного ефекту стягнення митних зборів є одним із пріоритетних науково-практичних завдань в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання.

Оскільки за умов лібералізації світової торгівлі втрачається ефективність механізмів тарифного захисту національних ринків, визначального значення набуває належна реалізація стимулюючої та прогресивної функцій митного тарифу. За рахунок реалізації стимулюючої функції мають створюватися передумови для збільшення експорту країни та її закріплення на закордонних ринках, тоді як прогресивна функція має сприяти прогресивним змінам у структурі національного виробництва та розвитку конкурентоспроможних галузей промисловості. У разі належної реалізації стимулюючої та прогресивної функцій можна очікувати більш відчутного інтеграційного ефекту в результаті віднаходження країною джерел конкурентних переваг у міжнародному поділі праці та залучення до міжнародної промислової кооперації.

Висновки з проведеного дослідження. В умовах лібералізації світової торгівлі та митно-тарифного регулювання утруднюється реалізація фіскальної та захисної функцій митного тарифу та, відповідно, неминуче зменшуються фіскальний та захисний ефекти від стягнення митних зборів. Натомість, зростає значущість реалізації інтеграційної функції митного тарифу та актуалізується проблема віднаходження джерел забезпечення інтеграційного ефекту стягнення митних зборів. Підґрунтям отримання інтеграційного ефекту є реалізація стимулюючої та прогресивної функцій митного тарифу, які мають на меті створення умов для просування вітчизняних товаровиробників на закордонні ринки (стимулюючий ефект) та сприяння прогресивним зрушенням у структурі національного виробництва (прогресивний ефект).

Утруднення реалізації захисної функції митного тарифу в умовах лібералізації митно-тарифного регулювання зумовлює необхідність вироблення механізмів ефективного захисту національного ринку від надмірного та/або небажаного імпорту. Вироблення таких механізмів потребує визначення та аналізування як позитивних, так й негативних наслідків лібералізації митно-тарифного регулювання з метою оцінювання потенційного впливу відповідних процесів на зовнішньоторговельну діяльність та економічний розвиток України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гребельник О.П. Митна справа. [текст] підручник. [4-те вид. оновл. та доповн.] / О.П. Гребельник – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 472 с.
2. Дубнюк Є.М. «Мито» як системна категорія економічної теорії / Є.М. Дубнюк // Формування ринкових відносин. – 2006. – № 5. – С. 27–30.
3. Мельник Т.М. Зовнішня торгівля України: стан та проблеми / Мельник Т.М. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 2. – С. 20-24.

4. Мельник Т.М. Розвиток національної регуляторної політики в процесі становлення глобальної торговельної системи: дис. ... докт. екон. наук.: спец. 08.00.02. / Т.М. Мельник; ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». – Київ, 2009. – 631 с.
5. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.М. Мельник, О.В. Дьяченко, О.В. Зубко; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 600 с.
6. Митне регулювання: [підруч.] / [за ред. Голомовий В.М., Панкова Л.А., Григор'єв О.Ю. та ін.]. – Львів: Львівська політехніка, 2004. – 240 с.
7. Пугачевська К.С. Дослідження регулювання імпорту товарів за умов членства в СОТ [Електронний ресурс] / К.С. Пугачевська // Ефективна економіка. – 2015. – № 6. – Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=4152>
8. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [навчальн. посібн.] / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 492 с.
9. Ціна держави. Бюджет України. Доходи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/#29>

УДК 339.9

Федоронько Н.І.

кандидат економічних наук,

старший викладач кафедри міжнародних

економічних відносин і міжнародної інформації

Тернопільського національного економічного університету

Лотоцька А.А.

студентка

Тернопільського національного економічного університету

ВПЛИВ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН НА РОЗВИТОК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ КРАЇН ЄС

В статті визначена сутність конкурентних відносин у світі та особливості їх впливу на діяльність транснаціональних корпорацій. Розглянуто ключові властивості ТНК та дію глобалізації на конкурентні відносини. Проаналізовано зв'язок інтернаціоналізації із конкуренцією на світовому ринку. Описано фактори, що викликають зміни в економічному середовищі й торкаються функціонування ТНК. Виявлено причини виникнення стратегічних альянсів.

Ключові слова: конкурентні відносини, транснаціональні корпорації (ТНК), глобалізація, інтелектуалізація, стратегічний альянс.

Федоронько Н.И., Лотоцкая А.А. ВЛИЯНИЕ КОНКУРЕНТНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА РАЗВИТИЕ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ КОРПОРАЦИЙ СТРАН ЕС

В статье определена сущность конкурентных отношений в мире и особенности их влияния на деятельность транснациональных корпораций. Рассмотрены ключевые свойства ТНК и действие глобализации на конкурентные отношения. Проанализирована связь интернационализации с конкуренцией на мировом рынке. Описаны факторы, вызывающие изменения в экономической среде и касаются функционирования ТНК. Выявлены причины возникновения стратегических альянсов.

Ключевые слова: конкурентные отношения, транснациональные корпорации (ТНК), глобализация, интеллектуализация, стратегический альянс.

Fedoronko N.I., Lototska A.A. THE IMPACT OF COMPETITIVE RELATIONS ON THE DEVELOPMENT OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS OF EU

In the article defines the essence of competitive relations in the world and peculiarities of their impact on functioning of transnational corporations. Considered key properties of TNC and effects of globalization on competitive relations. Analyzed the relationship between internationalization and rivalry on the world market. Described the main factors that cause changes in the economic environment and make impact on functionality of TNC's. Revealed the reasons of appearance of strategic alliances.

Keywords: competitive relations, transnational corporations (TNC), globalization, intellectualization, strategic alliance.

Постановка проблеми. Визначною рисою конкурентних відносин є їх динамічний характер. У зв'язку з активною глобалізацією і змін, пов'язаних із нею, нерівномірним розвитком, заостренням конкурентної боротьби між країнами, регіонами, фірмами вони видозмінюються. А якщо змінюються конкурентні відносини, зрозуміло, що й нового характеру набуває специфіка дій акторів на світовій економічній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому середовищі тема глобалізації є досить популярною й налічує чимало праць. Також не менше зацікавлення у вчених викликали тенденції розвитку транснаціональних корпорацій та явище конкуренції у світі, хоч інформація на цю тематику є менш чисельною. Значний вклад для більш широкого роз-

криття даної проблематики своїми дослідженнями здійснили такі науковці як Кравченко Н.І., Савченко І.А., Семенов А.А, Смирнов І.Г. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вище загадані дослідники висвітлили чимало нових аспектів стосовно світової конкуренції та діяльності ТНК в її умовах, але багато питань залишилися не розкритими. Тому основними цілями даної статті є висвітлити вплив саме конкурентних відносин на функціонування європейських ТНК та охарактеризувати поведінку стратегічних альянсів з огляду на світову конкуренцію.

Мета статті. Головною метою даної роботи є розглянути та максимально розкрити взаємозв'язок між діяльністю транснаціональних корпорацій та конкурентними відносинами, тому що конкуренція є